

Dr. Latorcai Csaba helyettes államtitkár előadása

A nemzetiségi feladatok finanszírozása

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Azt a megtisztelő felkérést kaptam, hogy a következő percekben – Balog Zoltán miniszter úr képviseletében – mutassam be a nemzetiségi feladatokat érintő finanszírozási kérdéseket és lehetőségeket. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma kezelésében a nemzetiségi célú támogatások a következő főbb területeket érintik:

I. Országos nemzetiségi önkormányzatok és média támogatása

II. Országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatása

III. Nemzetiségi támogatások (pályázati úton és egyedi kérelem útján nyújtott támogatások)

IV. Települési és területi nemzetiségi önkormányzatok támogatása (működési és feladatalapú támogatás)

A nemzetiségi célú támogatások nyújtását a nemzetiségi célú előirányzatokból nyújtott támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló 28/2012 (III. 6.) Korm. rendelet szabályozza. A feladatok 2012. évi finanszírozására szolgáló keretösszegeket a Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. tv. határozza meg.

Az országos nemzetiségi önkormányzatok működési és média támogatása

Az országos nemzetiségi önkormányzatok által ellátott feladatok közül kiemelendő, hogy amennyiben a településen nemzetiségi önkormányzat nem működik, az országos nemzetiségi önkormányzat ellátja az adott nemzetiségi közösséggel kapcsolatosan a településen jelentkező érdekképviseleti, érdekvédelmi feladatokat. Ugyanúgy a megyei önkormányzat által ellátott önkormányzati feladatok kapcsán – külön törvényben meghatározott – érdek-képviseleti, érdekvédelmi tevékenységet fejt ki, továbbá ellátja az általa képviselt nemzetiség érdekeinek országos szintű képviseletét és védelmét. A nemzetiségi kulturális autonómia fejlesztése érdekében pedig országos szintű nemzetiségi intézményhálózatot tart fenn.¹

A média támogatás kapcsán fontos kiemelni, hogy a nemzetiségeknek joguk van az informáci-

ókhöz való – saját anyanyelvükön történő – szabad hozzáféréshez és azok továbbadásához, a tömegkommunikációs eszközök útján való – anyanyelvükön történő – tájékozódáshoz és tájékoztatáshoz, médiaszolgáltatás és sajtótermék eléréséhez és terjesztéséhez. Jelenleg az m1-es csatornán a hét 4

Országos nemzetiségi önkormányzat megnevezése	Támogatása 2013-ban (Mft)
Bolgár Országos Önkormányzat és média	43,7
Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata és média	44,9
Országos Horvát Önkormányzat és média	144,5
Magyarországi Németek Országos Önkormányzata és média	214,1
Magyarországi Románok Országos Önkormányzata és média	89,6
Országos Cigány Önkormányzat és média	267,2
Országos Lengyel Önkormányzat és média	47,0
Országos Örmény Önkormányzat és média	42,5
Országos Szlovák Önkormányzat és média	128,0
Országos Szlovén Önkormányzat és média	64,0
Szerb Országos Önkormányzat és média	78,7
Országos Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat és média	36,1
Ukrán Országos Önkormányzat és média	36,2
Összesen	1236,5

1. sz. táblázat: Az országos nemzetiségi önkormányzatok és média 2013. évi támogatása

¹ Nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLIIIX. törvény

munkanapján 13.00-14:00-ig nemzetiségi műsorokat közvetítenek, amiket az m2-n megismételnek, illetve visszakereshetőek a köztelevízió internetes honlapján. 2011-ben a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) megemelte az egyes nemzetiségi adásokra biztosított készpénzfizetési keretet, hogy javítson a műsorkészítés feltételein. Államtitkárságunk célja továbbá egy megállapodás kötése az MTVA és a nemzetiségi önkormányzatok közötti rendszeres kapcsolattartás kereteinek biztosítására. Az országos nemzetiségi önkormányzatok a kötelező és önként vállalt feladataik ellátására, hivatalaik működtetésére, valamint a nemzetiségi médiához kapcsolódó feladatok ellátására részesülnek működési támogatásban. A támogatás összegéről a mindenkor évi költségvetési törvény rendelkezik, 2012-ben összesen 1236,5 mFt összeget rögzít a fent nevezett célra, a 2013. évi költségvetési javaslat szintén 1 236,5 millió forint kiadási (támogatási) előirányzatot tartalmaz az előző évi előirányzattal megegyező összegben. Az országos nemzetiségi önkormányzatok 2013. évi működési és média támogatásának összegeit az 1. számú táblázat tartalmazza. Tekintettel a hazai nemzetiségi adatokra a legmagasabb támogatási összeg az Országos Roma Önkormányzatot (267,2 mFt összegben) illeti meg, követi Magyarországi Németek Országos Önkormányzata 214,1 mFt összeggel. E kiemelt két nemzetiség mellett jelentős támogatásban részesül az Országos Horvát Önkormányzat (144,5 mFt), illetve az Országos Szlovák Önkormányzat (128 mFt) is.²

A következőkben az

országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatásáról

ejtenék szót. Az országos nemzetiségi önkormányzatok az általuk képviselt nemzetiség kulturális autonómiájának megteremtése érdekében intézményeket hozhatnak létre és vehetnek át. Az országos nemzetiségi önkormányzatok által kizárólagosan vagy részben működtetett nemzetiségi kulturális, oktatási intézmények működésének, valamint fejlesztésének támogatására, ilyen intézmények alapításának elősegítésére, valamint országos és/vagy regionális tevékenységű nemzetiségi intézmények más intézményfenntartótól való átvételének támogatására a költségvetési törvény több éve tartalmaz támogatási előirányzatot. Az éves költségvetési törvények közvetlenül az intézményfenntartó országos nemzetiségi önkormányzatokhoz rendelik az általuk fenntartott intézmények működési támogatását. Az előirányzat keretösszege 2012. évben 533,8 mFt³, a 2013. évi tervezet szerint 586 mFt. E jogcímen nyújtott

támogatásokat 2012. és 2013. évre vonatkozóan a 2. számú táblázatban foglalja össze. A módosítás oka, hogy a nemzetiségi támogatások előirányzatból az intézményi támogatások, átvett feladatok támogatása következő költségvetési évben beépül az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatása előirányzatok megfelelő jogcímcsoportjába. Ennek megfelelően a német, szlovák, szlovén országos önkormányzatok sorain jelentkeznek az átvett intézmények működését támogató összegek (bolgár 2,2 mFt, horvát 2,5 mFt, német 20 mFt, lengyel 6,0 mFt, szlovén 21,5 mFt).

Országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények támogatása		
Országos nemzetiségi önkormányzat	2012 (mFt)	2013 (mft)
Bolgár Országos Önkormányzat	28,6	30,8
Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata	12,5	12,5
Országos Horvát Önkormányzat	55	57,5
Magyarországi Németek Országos Önkormányzata	105,6	125,6
Magyarországi Románok Országos Önkormányzata	19,7	19,7
Országos Roma Önkormányzat	78,6	78,6
Országos Lengyel Önkormányzat	18,6	24,6
Országos Örmény Önkormányzat	7	7
Országos Szlovák Önkormányzat	115,8	115,8
Országos Szlovén Önkormányzat	21,9	43,4
Szerb Országos Önkormányzat	54,7	54,7
Országos Ruszin Önkormányzat	7,8	7,8
Ukrán Országos Önkormányzat	8	8
Összesen:	533,8	586

2. sz. táblázat: Az országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények 2012. és 2013. évi támogatása

² Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. tv.1. melléklete szerinti 10/20/7/1-13 előirányzat, a fejezet átcsoportosítását követően az 1205/2012 (VI. 26) Korm. határozat szerinti 20/20/57/1-13 előirányzat

³ Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. tv.1. melléklete szerinti 10/20/8/1-13 előirányzat, a fejezet átcsoportosítását követően az 1205/2012 (VI. 26) Korm. határozat szerinti 20/20/58/1-13 előirányzat

A „Nemzetiségi támogatások”

fejzeti kezelésű előirányzatból nyújtott támogatások kapcsán kiemelt szempont a nemzetiségek önazonosságának megőrzése, anyanyelvük, történelmi hagyományaik, valamint szellemi és tárgyi emlékek ápolása, országos vagy regionális jelentőségű, a kulturális autonómia, a nyelvi és kulturális identitás szempontjából meghatározó rendezvények szervezése. Kiemelendő továbbá a nemzetiségek kulturális autonómiáját megvalósító intézményi rendszer továbbfejlesztése, valamint a szomszédos országokkal kötött megállapodások alapján működő kisebbségi vegyes bizottságok ajánlásaiban megfogalmazottak.

A költségvetési törvény 2012-ben 617,1 mFt összeget biztosít „Nemzetiségi támogatások” jogcímen.⁴

Az előirányzat pályázati úton és egyedi kérelmek benyújtása útján fedezi:

- a nemzetiségi civil szervezetek működési támogatását,
- a nemzetiségi intézmények kiegészítő működési és fejlesztési támogatását,
- a nemzetiségi kultúra támogatását,
- a Nemzetiségek Napja megszervezésének költségeit,
- a Nemzetiségi Ösztöndíj forrásigényének fedezetét,
- a nemzetiségi intézmények átvételével kapcsolatos feladtbővülés támogatását,
- intervenciók támogatásának nyújtását az önhibájukon kívül bajba jutott önkormányzatoknak, nemzetiségi intézményeknek,
- valamint nemzetközi kötelezettségként a kisebbségi vegyes bizottságok jegyzőkönyveiben a magyar fél által vállaltak forrásait.

2012. évi nemzetiségi pályázatok kiírása során a nemzetiségi társadalmi szervezetek (125 mFt), az anyaországban megvalósuló táborok (30 mFt), nemzetiségi kulturális kezdeményezések (100 mFt), országos nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények (50 mFt), nemzetiségi pedagógusképzés (9,5 mFt), valamint a nemzetiségi tanulmányi ösztöndíj (9,6 mFt) támogatása valósul meg. A források döntően pályázati úton kerültek szétosztásra. A beérkezett pályázatok száma 2012-ben 1114 db, ebből támogatásban részesülők száma 872 db (a pályázók 78,2%-a).

Az egyedi támogatási döntések során kiemelt prioritást élveznek a Kisebbségi Vegyes Bizottság jegyzőkönyveiben foglaltak. Példaként a 2012. évi

támogatások közül kiemelném a Békéscsabai Szlovák Iskola 30 mFt összegű, valamint az Országos Szlovén Önkormányzat által fenntartott Radio Monaster 15 mFt összegű támogatását. Emellett számos KVB-ajánlásokhoz illeszkedő 5 mFt alatti támogatás is megítélésre került.

A nemzetiségi célú támogatások tárgyalása kapcsán fontos kiemelni az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő szerepét. Az *Emberi Erőforrás Támogatáskezelő* látja el az emberi erőforrások minisztere által megjelölt, vagy jogszabály alapján kijelölt fejezeti kezelésű előirányzatok, ösztöndíjak és más programok pályázati, illetve más úton történő felhasználásának előkészítésével, lebonyolításával és ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat.⁵

A korábbiaktól eltérően a Nemzetiségi támogatások fejezeti kezelésű előirányzatból egyedi kérelmek útján nyújtott támogatások, illetve a nemzetiségi tanulmányi ösztöndíjak támogatásaihoz kapcsolódó feladatokat is az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő látja el. A Wekerle Sándor Alapkezelő elnevezése 2012. augusztus 16. napjával Közigazgatási és Igazságügyi Hivatalra változik.⁶ A Wekerle Sándor Alapkezelő emberi erőforrások miniszterének hatáskörét érintő feladatai külön megállapodással és alapító okirat módosítással átkerülnek a Nemzeti Közigazgatási Intézethez.⁷ A Nemzeti Közigazgatási Intézet neve 2012. augusztus 16. napjától Emberi Erőforrás Támogatáskezelő névre változik. Az előbb kifejtett feladatkörökön túl az Államtitkárság gondoskodik a *Települési és területi nemzetiségi önkormányzatok támogatása* előirányzat kezeléséről is.⁸

2008-tól a települési és területi önkormányzatok az elvégzett feladataik arányában jutnak az állami támogatáshoz, ezen belül általános működési támogatásra jogosultak és feladatalapú támogatásban az elvégzett feladataiknak megfelelően részesülhetnek. Az általános működési támogatás automatikusan megilleti a működő települési és területi nemzetiségi önkormányzatokat, míg a feladatalapú támogatás a 28/2012. Korm. rendeletben meghatározott feltételek teljesülése, valamint a Rendelet mellékletében szereplő szempontrendszer szerint kerül megállapításra.

A költségvetési törvény által meghatározott 2012. évi keretösszeg 1.520 mFt. A keret terhére a nemzetiségi közfeladatok ellátásához közvetlenül kapcsolódó rezszi típusú és munkabér típusú költségek fedezetét szolgáló támogatás kerül megítélésre, egyharmad rész általános működési támogatás és két-

⁴ Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. tv.1. melléklete szerinti 10/20/6 előirányzat, a fejezet átcsoportosítását követően az 1205/2012 (VI. 26) Korm. határozat szerinti 20/20/56 előirányzat

⁵ A Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő létrehozásával kapcsolatos egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 178/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet 7. §

⁶ A Közigazgatási és Igazságügyi Hivatalról szóló 177/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet 13. § (2) bekezdés

⁷ A Közigazgatási és Igazságügyi Hivatalról szóló 177/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet 14. § (1) bekezdés

⁸ Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. tv.1. melléklete szerinti 10/26 előirányzat, a fejezet átcsoportosítását követően az 1205/2012 (VI. 26) Korm. határozat szerinti 20/22 előirányzat

harmad rész feladatalapú támogatás arányában. Az általános működési támogatás egy települési és egy területi nemzetiségi önkormányzatra jutó éves összegét a Támogató közleményként minden év január 31-éig közzéteszi a Magyar Közlönyben és január 31-éig kibocsátott rendelkező levél alapján intézkedik a Kincstárnál a támogatás utalásáról. Jogszabály szerint az egy területi nemzetiségi önkormányzatra jutó általános működési támogatás összege az egy települési nemzetiségi önkormányzatra jutó általános működési támogatás kétszerese. A 2012. évi működési támogatás összege egy települési nemzetiségi önkormányzat esetén évi 214 689 forint, míg egy területi nemzetiségi önkormányzat esetén évi 429 378 forint.

A fővárosi és megyei kormányhivatalok működési támogatás megállításának alapjául szolgáló megküldött tájékoztatása szerint a működési támogatás meghatározásakor 2244 települési nemzetiségi önkormányzat, valamint 58 területi nemzetiségi önkormányzat működött és volt egyben jogosult általános működési támogatásra.

A nemzetiségi önkormányzatok feladatalapú támogatásának

koordinálásáért és meghatározásáért 2012. támogatási évtől az EMMI Nemzetiségi Főosztálya felelős. A feladatalapú támogatásra vonatkozóan a Rendeletben meghatározottakból kiemelendő, hogy a jogosultsághoz szükséges a támogatási évre vonatkozó 4 db testületi ülés és 1 db közmeghallgatás jegyzőköny-

ve, a közmeghallgatás lehet az egyik testületi ülés napirendi pontja. A jegyzőkönyveknek a támogatási év április 15-ig kell Támogatóhoz beérkeznie a megyei kormányhivatalokon keresztül. A keret felosztása és a pontszámok meghatározása a Rendeletben meghatározott módon és szempontrendszer szerint történik. A támogatás utalása a Kincstár által nyilvántartott fizetési számlára történik. A feladatalapú támogatás meghatározásakor 2203 települési és 58 területi nemzetiségi önkormányzat működött, az 1 pontra jutó támogatás összege települési önkormányzatok esetén 23836 Ft/pont, míg területi nemzetiségi önkormányzatoknál 34529 Ft/pont volt. 2012-ben összesen 1879 nemzetiségi önkormányzat részesült feladatalapú támogatásban.

2011-ben az érvénytelenek száma meghaladta 700-at. Az érvénytelenség arányának csökkentése érdekében 2012-ben nem volt igény-bejelentési kötelezettségük az önkormányzatoknak. Az érvénytelenségi arány jelentősen lecsökkent, 2012-ben összesen 271 érvénytelen pályázat volt. A Rendelet szempontrendszere szerinti tartalmi elbírálás alapján 2012-ben 106 db nulla pontos pályázat volt. Elbíráláshoz kapcsolódó tapasztalatok közül kiemelendő, hogy a pontértékek megállapítása során a közfeladat ellátásáról szóló döntések, illetve azok konkrét tartalma vehető figyelembe. Az értékelés során valamely tevékenység egy alkalommal számítható be, a határozat értékelésére csak a vonatkozó előterjesztés alapján kerülhet sor. Az utalások kizárólag a Kincstár által nyilvántartásba vett számlaszámokra tejesíthetők. A számlaszámok bejelentésének mulasz-

Területi és települési nemzetiségi önkormányzatok nemzetiségenkénti összesített feladatalapú támogatása							
		Év					
		2010		2011		2012	
Srsz.	Nemzetiség	Ft	%	Ft	%	Ft	%
1	bolgár	7 941 686	2,1%	26 270 558	2,6%	16 252 429	1,6%
2	cigány	151 363 756	39,9%	328 499 962	32,4%	359 411 661	35,5%
3	görög	4 399 667	1,2%	14 459 729	1,4%	16 456 928	1,6%
4	horvát	32 009 687	8,4%	95 679 296	9,5%	98 594 143	9,7%
5	lengyel	9 326 336	2,5%	30 650 701	3,0%	25 160 446	2,5%
6	német	107 883 048	28,5%	322 731 114	31,9%	314 475 491	31,0%
7	örmény	5 160 557	1,4%	18 638 556	1,8%	15 231 487	1,5%
8	román	8 192 680	2,2%	30 755 719	3,0%	25 176 260	2,5%
9	ruszin	8 510 229	2,2%	30 153 884	3,0%	23 661 434	2,3%
10	szerb	9 973 897	2,6%	25 674 705	2,5%	25 140 179	2,5%
11	szlovák	29 315 748	7,7%	77 716 853	7,7%	83 332 347	8,2%
12	szlovén	2 822 736	0,7%	5 723 926	0,6%	3 313 215	0,3%
13	ukrán	1 997 541	0,5%	5 510 343	0,5%	7 126 989	0,7%
	Összes	378 897 568	100,0%	1 012 465 346	100,0%	1 013 333 009	100%

Magyarázat:
 – az összegek és százalékok a települési és területi nemzetiségi önkormányzatok támogatásait együttesen tartalmazzák
 – a százalékok az adott év támogatási keretének viszonyítási alappal

3. számú táblázat: Települési és területi nemzetiségi önkormányzatok feladatalapú támogatása 2010-2012

tásai miatt a támogatás utalása több körben történt/történik. A legutóbbi MÁK által küldött, szeptember 28-ai adatszolgáltatás szerint még mintegy 70 önkormányzat számlaszáma hiányzik. A 28/2012. Korm. rend. módosítása folyamatban van, a tervek szerint a feladatalapú támogatás tekintetében az alábbi főbb változtatások várhatóak: A jegyzőkönyvek elbírálását követően a megállapított pontszámok és az értékelés alapjául szolgáló, beérkezett jegyzőkönyvek listája közzétételre kerül. Ezt követően a nemzetiségi önkormányzatok meghatározott határidőn belül panasszal élhetnek. Így az önkormányzat láthatja, ha esetleg valamelyik jegyzőkönyve nem került a

Támogató nyilvántartásába, így panaszában konkrét okokra hivatkozhat. A beérkezett panaszokat Támogató kivizsgálja, majd ezt követően teszi közzé a támogatási összegeket tartalmazó támogatói döntést, mely után további panasz benyújtására nem lesz lehetőség. Ezáltal lehetővé válik a folyamatba épített kontroll és a jogos kifogások szerinti korrekció az eredetileg rendelkezésre álló keretből.

Befejezésül, kiegészítésként, a 3. számú táblázat összefoglalja a feladatalapú támogatás nemzetiségek közötti megoszlását 2010-2012 közötti időszakban.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Dr. Jászberényi Gábor igazgató (Baranya Megyei Kormányhivatal) előadása

Az önkormányzatok törvényességi szempontú vizsgálata a nemzetiségi jogok szemszögéből

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény meghatározza a kormányhivatal által alkalmazható felügyeleti eszközöket, melyek a jogszabálysértések orvoslására hivatottak. Tipikus felügyeleti eszköz az aktuspótlás, a felügyeleti bírság alkalmazása; aktus-felfüggesztési joga a kormányhivatalnak viszont nincs. Felügyeleti eszköz továbbá – többek között – a törvényességi felhívás, a testület összehívása és a fegyelmi eljárás kezdeményezése, amelyek korábban a törvényességi ellenőrzés eszköztárához is tartoztak. A felügyeleti eszközök közül a leghatékonyabb a szakmai segítségnyújtás az önkormányzatok feladat és hatáskörébe tartozó ügyek megoldásához. Ezzel nem csak a posteriori – jegyzőkönyvön alapuló – ellenőrzést végez kormányhivatal. A törvényességi felügyeleti eljárás célja a jogszerűség biztosítása.

A nemzetiségi önkormányzatok törvényességi felügyeletével kapcsolatos feladat- és hatásköröket a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (Njtv.) tartalmazza. A szabályozás analóg módon került kialakításra a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletére vonatkozó rendelkezé-

sekre hivatkozással, azzal a korláttal, hogy az elmaradt nemzetiségi önkormányzati döntés pótlására (aktuspótlás) nincs lehetőség.

Az Njtv. a nemzetiségi jogok érvényesítése érdekében többletjogosítványokat biztosít a nemzetiségi önkormányzatok számára, amelyek az Njtv.-ben meghatározott esetekben kezdeményezhetik a kormányhivatal törvényességi felügyeleti eljárását. A törvény önálló cím alatt határozza meg a nemzetiségi önkormányzat együttműködésének szabályait az állami, az önkormányzati szervekkel, e helyütt – a tájékoztatáskéréstől az egyetértési jogig –, rendezi az együttdöntési folyamatokat, az együttműködés során megvalósuló mulasztásokhoz kapcsolódó garanciális szabályokat.

A nemzetiségek Baranya megyében

Magyarország tizenhárom, több évszázada hazánkban jelen lévő nemzetisége közül a szlovák és a szlovén kivételével a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma, a román, a ruszin, a szerb, és az ukrán közösségek alakítottak önkor-

Azok a baranyai települések, amelyekben a nemzetiségi lakosság aránya meghaladta az 50%-ot és (vagy létszáma) az 500 főt (1980. évi speciális felmérés szerint), a következők. Németek: Babarc, Beremend, Bóly, Bükkösd, Dunaszekcső, Erdősmecke, Fazekasboda, Féked, Geresdlak, Görcsönydoboka, Gyód, Hásságy, Himesháza, Kisnyárad, Lánycsók, Liptód, Mágocs, Majs, Mecseknádasd, Nagynyárad, Óbánya, Ófalu, Olasz, Palotabozsok, Pécsdevecser, Pécsvárad, Somberek, Szajk, Szederkény, Székelyszabar, Szentlőrinc, Szúr, Töttös, Udvar, Véménd, Villány, Villánykövesd. Horvátok: Drávakeresztúr, Drávasztára, Felsőszentmárton, Kásád, Kátoly, Kókény, Pécsudvard, Szalánta. Romák: Alsószentmárton, Gilvánfa, Pettend.

mányzatot Baranya megyében. A 2001. évi népszámlálás adatai szerint országosan 442 739 fő, vagyis a lakosság 4%-a vallotta magát valamelyik hivatalosan elismert nemzetiséghez tartozónak. Baranya megyében a 2001-es népszámláláskor a 407 000 lakos 14%-a volt nemzetiségi. A megyében található az országban élő német anyanyelvűek 34%-a. 2001-ben a népszámlálás adatai szerint egy település, Ófalu abszolút német többségű volt, húsz másik településen pedig a német lakosság 20% feletti arányban volt jelen. Baranyában él a hazai délszláv (szerb és horvát) anyanyelvűek 32%-a. A megye nemzetiségi lakossága 48-55 ezer főre tehető. Számuk csökkenő tendenciát mutat, jelentős az asszimiláció. A 301 település közül 67 esetében érte el vagy haladta meg a nemzetiségi lakosság aránya a 30%-ot, és ezeken él a nemzetiségek 70%-a. Tíz közösségben jelenlétük 90% feletti. A nemzetiségi lakosság a megye területén szétszórtan, településenként is vegyesen él – állapította meg Csefkó Ferenc, Pálné Kovács Ilona (Nemzetiségi önkormányzatok Magyarországon, Osiris – MTA Kisebbségkutató Műhely – MTA Regionális Kutatások Központja, 1999)

Baranya megye 301 településen 2010-ben 327 települési nemzetiségi, valamint 3 területi nemzetiségi önkormányzat alakult. Jelenleg ebből 323 nemzetiségi települési önkormányzat és a 3 területi nemzetiségi önkormányzat (cigány, német, horvát) működik. Az önkormányzati választásokon 1994-ben 65, 1998-ban 144, 2002-ben 238, 2006-ban 275, és 2010-ben 327 nemzetiségi önkormányzat alakult, így számuk az első választások óta az ötszörösére emelkedett, és ma már a települési önkormányzatok számát is meghaladja.

A helyi közösségek életében a nemzetiségi önkormányzatok szerepvállalásának és a helyi önkormányzatokkal való együttműködés jellemző területei közül a legfontosabbak közé tartozik az oktatás, a kultúra, az anyanyelv- és hagyományápolás.

Baranyában található a pécsi Gandhi Közalapítványi Gimnázium és Kollégium, amely az első érettségit adó roma nemzetiségi iskola. A német nemzetiségi autonómia kialakításának fontos lépéseként a pécsi Koch Valéria Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium 2004-től az országos önkormányzat fenntartásában működik. A kéttannyelvű horvát oktatást az országban öt – köztük két baranyai – általános iskolában folytatnak (Budapesten, Felsőszentmártonban, Hercegszántón, Pécsen és Szentpéterfán). Középfokú horvát nyelvű oktatás két gimnáziumban, Budapesten és Pécsen, a Miroslav Krleža Horvát Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthonban van.

A hazai horvát színjátszás 1989-re tekint vissza. Akkor alakult meg a horvát és magyar nyelvű előadásokat bemutató Pécsi Horvát Színház, amely kiemelten fontos feladatának tekinti az anyanyelv ápolását. Fenntartója 1995 óta Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzat.

A Magyar Rádió és a Magyar Televízió horvát és német nemzetiségi rádiós és televíziós szerkesztőségei Pécsen működnek. Pécsen készül immár 34 éve az Unser Bildschirm, a Magyar Televízió országos sugárzású német nemzetiségi magazinműsora.

A közművelődési feladatok közül igen fontos szerepet tölt be a Csorba Győző Megyei - Városi Könyvtár, mivel az egész megyére kiterjedően végzi a nemzetiségi közművelődési szakmai módszertani tanácsadást és szolgáltatást, valamint – 2010 áprilisától – biztosítja a nemzetiségi könyvtári ellátást a Tudásközpontban.

A nemzetiségi és a helyi önkormányzatok kapcsolata

Törvényességi felügyeleti jogkörében a kormányhivatal jelentős információval rendelkezik a nemzetiségi és a helyi önkormányzatok kapcsolatáról, konfliktusokról. A nemzetiségi törvény olyan biztosítékokat is megfogalmaz a nemzetiségi önkormányzat számára, amelyek a helyi önkormányzat feladatellátásával kapcsolatosak, és megsértésük esetén törvényességi intézkedésre kerül(het) sor. A törvény ezekben a nevesített esetekben a nemzetiségi önkormányzat kezdeményezéséhez köti a kormányhivatal eljárását.

A helyi önkormányzat és a helyi nemzetiségi önkormányzat együttműködésének kiemelkedő fontosságú, egyben legérzékenyebb területe a nemzetiségi önkormányzat működési feltételeinek biztosítása. Az elmúlt évek során e területen merült fel

a legtöbb konfliktus. A nemzetiségi törvény egyértelművé teszi, hogy a helyi önkormányzat kötelező feladata a működés biztosítása, melyhez részletesen meghatározza a feltételeket is, ez a Nektv. hiányosságaként korábban szabályozatlan volt.

A nemzetiség és a helyi önkormányzatok közötti kapcsolatokban gyakoriak a pénzügyekkel összefüggő konfliktusok. Ez azt is jelezte, hogy e tekintetben vannak a leginkább „összekötve” a települési és a nemzetiségi önkormányzatok. Az önálló számlával való rendelkezés ezeket a súrlódási pontokat csökkentette.

Egy-egy nemzetiségi önkormányzat a megyei kormányhivatalt leggyakrabban a nemzetiségi önkormányzat működési gondjaival (irodahiány, pénzfelvétel), a települési önkormányzattal való nem megfelelő kapcsolat miatt, illetve a települési önkormányzat zárt ülésén való részvételi lehetőség ügyében kereste fel.

A kormányhivatal többféle módon kezeli ezeket a problémákat. Bizonyos esetekben elegendő a törvényességi felhívás a jogsértés megszüntetésére, de előfordul a képviselő-testület ülésének összehívása, vagy szakmai állásfoglalás jogszabály alkalmazásának elősegítésére.

A nemzetiségi önkormányzatok vezetői, képviselői részére a kormányhivatalban rendszeresek a képzések, amelyekkel egyrészt a jogszabályok alkalmazásához, másrészt a nemzetiségi önkormányzatok jogérvényesítéséhez kívánnak segítséget nyújtani. A nemzetiségi képviselők számára önálló képzési programot akkreditáltunk.

A nemzetiségi törvény több olyan szabályt fogalmaz meg, amely a helyi önkormányzatok és a nemzetiségi önkormányzatok közötti kapcsolatban a nemzetiségi jogok érvényesülését segíti elő.

A kulturális autonómia érvényesülését elősegítő egyik garancia a helyi önkormányzat közművelődési tárgykörének rendeleti szabályozását érinti. E szerint a nemzetiségi önkormányzat kezdeményezésére a kormányhivatal törvényességi felügyeleti eljárást indít (Njtv. 41. § (5) bek.), soron kívül felülvizsgálja a nemzetiségi feladatot ellátó közgyűteményi, és közművelődési intézményt érintő helyi önkormányzati rendeletet. A nemzetiségi önkormányzatok részéről felülvizsgálat iránt kezdeményezés annak ellenére sem fordult elő, hogy a Nektv. az elmúlt években lehetőséget biztosított arra is, hogy a kisebbségi önkormányzat a helyi jogalkotás során kezdeményezze a törvényességi ellenőrzési szerv felülvizsgálatát (Nektv. 29.§ (2) bek.). A közművelődési rendeleteket jellemzően a második nemzetiségi választási ciklusban alkották meg az önkormányzatok, amikor a nemzetiségi képviselők közösségeik érdekérvényesítésében még nem rendelkeztek a maihoz hasonló tapasztalattal.

A kormányhivatal a nemzetiségi önkormányzat kezdeményezésére soron kívül eljárást indít, amennyiben a nemzetiségi közügyek intézése érdekében az arra jogosult önkormányzati szerv a nemzetiségi

törvényben meghatározott határidőben érdemben nem intézkedik (Njtv. 79.§ (1)-(3) bek.).

Ebben a tárgykörben több jelzés érkezett, jellemzően a működési feltételek biztosításával összefüggésben. A nemzetiségi önkormányzat elnöke fordult például a kormányhivatalhoz, mert év elején a település polgármestere nem tette lehetővé, hogy a nemzetiségi települési képviselő-testület a közmeghallgatást a falu művelődési házában tarthassa meg. A kormányhivatal intézkedésére a polgármester a képviselő-testület hivatalának egyik helyiségét a nemzetiségi önkormányzat rendelkezésére bocsátotta. Szintén nemzetiségi önkormányzat elnöke kifogásolta, hogy a bankszámlanyitáshoz nem kapnak segítséget a polgármesteri hivataltól, vagy nem utalta át az önkormányzat a nemzetiségi önkormányzat működési támogatását, hogy a házipénztár nem biztosítja a feltételeket az elszámoláshoz. A kormányhivatal többféle eszközt alkalmazott a törvényességi felhívás mellett, sor került a helyszíni bejárásra, s egyeztető tárgyalásokra, melyek hatékonyak bizonyultak.

Az önkormányzatok helyi rendeletalkotási tárgykörei közül a nemzetiségi törvény kiemeli azokat, amelyek a nemzetiségi közügyek szempontjából különösen hangsúlyosak. A nemzetiségi önkormányzat kezdeményezésére a kormányhivatal soron kívül felülvizsgálja különösen a kollektív nyelvhasználat, oktatás, nevelés, hagyományápolás és kultúra, a helyi sajtó, az esélyegyenlőség, társadalmi felzárkózás és a szociális ellátás kérdéskörében a nemzetiségi lakosságot e minőségében érintő rendeletet és megteszi a szükséges intézkedéseket.

A törvényben jelzett tárgykörökben a rendeletalkotás a törvény hatálybalépése óta Baranyában a csekély számú nemzetiségi kezdeményezés helyi rendeletek felülvizsgálatára nem vonatkozott.

A nemzetiségi törvény garanciális szabályai között előírja: ha jogszabály a nemzetiségi törvényben meghatározott tárgykörökön túl egyéb tárgyban ír elő együttműködési kötelezettséget, és a feladatkörében eljáró önkormányzati szerv az előírt egyetértés, vélemény hiányában hoz döntést, határozatot, vagy vélemény hiányában alkot jogszabályt, az érintett nemzetiségi önkormányzat kezdeményezésére a felettes szerv, illetve a fővárosi és megyei kormányhivatal a döntést soron kívül megvizsgálja, és megteszi a szükséges intézkedéseket. A nemzetiségi törvényben meghatározott tárgykörökön túl jelenleg olyan hatályos jogszabály nem található, amely a helyi rendeletalkotáshoz a nemzetiségi önkormányzat véleményezését írja elő.

A települési önkormányzatok szervezeti és működési szabályzatában a helyi jogalkotási eljárás szabályai között is a nemzetiségi törvényben felsorolt tárgykörökhöz rendelik a nemzetiségi önkormányzat véleményének kikérését.

Jogalkotást nem igénylő döntéseknél, például a szociális ellátások és szolgáltatások esetében törvény szabályozza, hogy a szolgáltatástervezési

konceptiót az önkormányzat az elfogadást megelőzően véleményeztetni az intézményvezetőkkel és a nemzetiségi önkormányzattal, melyre határozati formában kerül sor. A szolgáltatástervezési koncepció véleményezésére vonatkozó jogszabályi kötelezettséget – rendszerint a többcélú társulások által koordinálva – az önkormányzatok teljesítették. Általánosságban elmondható, hogy az egyetértési jog gyakorlásával összefüggésben a jogsértések elszigetelten jelentkeznek, jogsértő gyakorlatról nem beszélhetünk.

Törvényességi felügyeleti jogkörben a közoktatási törvény (1993. évi LXXIX. törvény 102.§ (12) bek.) alapján az önkormányzati intézményi fenntartói döntéseknél a kormányhivatal 2012. szeptember 1-jéig a beérkezett jegyzőkönyvek alapján vizsgálta, hogy a nemzetiségi közoktatási intézmények esetében nemzetiségi önkormányzat egyetértését beszerezték-e. 2012. szeptember 1-jei hatállyal a nemzeti köznevelésről szóló törvény (2011. évi CXCV. tv. 84.§ (9) bek.) alapján vizsgálja a kormányhivatal a települési önkormányzatok által fenntartott a nemzetiségi intézmények esetében az egyetértési jog érvényesülését. A köznevelési intézmények állami fenntartásba kerülésével a nemzetiségi nevelési oktatási intézmény működését érintő kérdésekben 2013-ban az állami fenntartónak is ki kell kérnie a nemzetiségi önkormányzatok (például a feladat-ellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési tervek készítésekor a megye területén működő települési, területi és országos nemzetiségi önkormányzat) egyetértését.

Tapasztalataink a közoktatási intézmények átszervezését érintő önkormányzati döntéseknél a nemzetiségi jogok érvényesülését mutatják, egy-egy esetben találkozhattunk csupán jogsértő döntéssel. A kormányhivatal vizsgálata során megállapított hibák kijavíthatók voltak. Ilyen volt például, amikor a képviselő-testület hivatala a nemzetiségi önkormányzat és a véleményezésben érintettek részére rövidebb határidőt állapított meg, mint az a törvényben meghatározott, illetve amikor a kisebbségi testület nem hozott alakszerű döntést, csupán az elnök nyilatkozott az egyetértésről a fenntartónak.

A nemzetiségi intézmények vezetőinek megbízására (vezetői megbízás visszavonására) – ha nem az adott nemzetiség önkormányzata gyakorolja a megbízási jogot –, valamint a nemzetiséghez tartozók oktatási öngazgatására is kiterjedő fenntartói döntés meghozatalára csak az adott nemzetiség önkormányzata egyetértésével kerülhet sor. Érintett települési nemzetiségi önkormányzat hiányában az érintett területi, ennek hiányában az országos önkormányzat, ennek hiányában az adott nemzetiség helyi egyesületeinek véleményét kell kikérni. A nemzetiségi törvény hatályba lépése előtt a közoktatási törvény szabályozta a magasabb vezetői megbízásról szóló önkormányzati döntéseket a nemzetiségi önkormányzatok részéről megelőző egyetértést. Az utóbbi években egy intézménynél fordult elő az

egyetértési jog gyakorlása körül visszás helyzet, amikor az intézmény igazgatója lemondott a vezetői megbízásról, majd a lemondási idő alatt vissza kívánta vonni azt, de ehhez már a nemzetiségi önkormányzat nem adta az egyetértését.

Az együttműködési megállapodás

Az Njtv. kiemelt hangsúllyal kezeli a nemzetiségi és a helyi önkormányzat közötti együttműködés tartalmát, meghatározza kereteit és határidőt állapít meg annak megkötésére. Amennyiben az együttműködési megállapodás megkötésére szabott határidőben (2012. június 1-jéig) nem kerül sor, a kormányhivatal soron kívüli eljárást folytat le, melynek keretében egyeztetést koordinál a felek között. Az egyeztetés eredménytelensége esetén a nemzetiségi jogok sérelmére hivatkozással a nemzetiségi önkormányzat közvetlenül is bírósághoz fordulhat. A bíróság soron kívüli eljárásban létrehozza a szerződést, megállapítja tartalmát, továbbá dönt a nemzetiségi önkormányzat kártérítési igényéről is.

2012-ben kiemelt feladata volt az önkormányzatoknak a nemzetiségi önkormányzatokkal történő megállapodás felülvizsgálata a nemzetiségi törvény hatálybalépését követő hat hónapon belül, a törvényi előírásoknak megfelelően. A nemzetiségi és a helyi önkormányzatok közötti együttműködési megállapodás felülvizsgálata során jelentős arányban fordult elő a határidőcsúszás.

Két nemzetiségi önkormányzat részéről találkoztunk egyet nem értéssel az együttműködési megállapodás felülvizsgálatakor, de a megyei önkormányzat és a nemzetiségi önkormányzat között végül rendeződött mindkét ügy, ezért a kormányhivatalnak nem kellett egyeztetést koordinálnia. Egy községi önkormányzat esetében viszont a jegyzőtől kért információból értesült a kormányhivatal az egyet nem értésről, ezért soron kívül és eredményesen lefolytatta az egyeztetési eljárást.

Összességében elmondható, hogy a nemzetiségi törvény keretein túlmutató példákat is találhatunk a helyi és a nemzetiségi önkormányzatok együttműködésére. Az évenkénti közmeghallgatást számos kistelepülésen közösen rendezik, és sok helyen ugyancsak hagyománnyá vált, hogy az önkormányzatok ünnepélyes alakuló üléseit együtt tartják meg a helyi és a nemzetiségi képviselők. A területi nemzetiségi önkormányzatok és a megyeszékhely nemzetiségi önkormányzatainak alakuló ülésén a kormányhivatal képviselője is jelen volt.

A megye szoros együttműködést alakított ki a nemzetiségi önkormányzatokkal. A segítségnyújtás a területi önkormányzatok irányába kiemelkedő. A megyei jogú város sajátos fórumot, Nemzetiségi Tanácsot hozott létre, hogy a nemzetiségek egyedülálló módon érdekszövetségként érvényesíthessék nemzetiségi jogukat, amelyben partnerként maga a város is a tanács egyik tagja.